

Tiivistelmä Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunnosta komission ehdotuksesta neuvoston asetukseksi, jolla muutetaan asetusta (ETY/Euratom) N:o 354/83 toimielinten historiallisten arkistojen Firenzen yliopistolliseen Eurooppa-instituuttiin tallettamisen osalta

(Koko lausunto on luettavissa englanniksi, ranskaksi ja saksaksi Euroopan tietosuojavaltuutetun verkkosivuilla <http://www.edps.europa.eu>)

(2013/C 28/05)

1. Johdanto

1.1 Euroopan tietosuojavaltuutetun kuuleminen

1. Komissio hyväksyi 16. elokuuta 2012 ehdotuksen neuvoston asetukseksi, jolla muutetaan asetusta (ETY/Euratom) N:o 354/83 toimielinten historiallisten arkistojen Firenzen yliopistolliseen Eurooppa-instituuttiin tallettamisen osalta (jäljempänä 'ehdotus')⁽¹⁾. Ehdotus toimitettiin Euroopan tietosuojavaltuutetulle lausuntoa varten samana päivänä.

2. Tietosuojavaltuutetulla oli mahdollisuus esittää epävirallisia huomautuksia, ennen kuin ehdotus hyväksyttiin. Monet näistä huomautuksista on otettu huomioon ehdotuksessa. Sen seurauksena ehdotuksen tietosuojaa koskevia takeita on vahvistettu. Euroopan tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen siihen, että komissio kuuli häntä virallisesti sen jälkeen, kun ehdotus oli hyväksytty, ja että hänen lausuntoonsa viitataan ehdotuksen johdanto-osassa.

1.2 Ehdotuksen tavoitteet ja tausta

3. Euroopan talousyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön historiallisten arkistojen avaamisesta yleisölle 1 päivänä helmikuuta 1983 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY, Euratom) N:o 354/83⁽²⁾ (jäljempänä 'arkistoasetus') veloitetaan EU:n toimielimet ja laitokset perustamaan historiallisia arkistoja ja avaamaan ne yleisölle, kun ne ovat 30 vuotta vanhat. Arkistoasetuksen mukaan kukin toimielin ja laitos voi sijoittaa historiallisen arkistonsa sopivimpana pitämäänsä paikkaan.

4. Ehdotuksen tavoitteena on muuttaa arkistoasetusta ja tehdä paperiarkistojen tallettaminen Firenzen yliopistolliseen Eurooppa-instituuttiin pakolliseksi kaikille EU:n toimielimille ja laitoksille (paitsi Euroopan unionin tuomioistuimelle ja Euroopan keskuspankille). Itse asiassa Euroopan komissio, Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan parlamentti tallettavat jo paperiarkistonsa yliopistolliseen Eurooppa-instituuttiin sopimusperusteisesti. Näin ollen, kuten perusteluissa selitetään, ehdotuksella ei muuteta nykytilannetta, vaan sillä on tarkoitus "vahvistaa yliopistollisen Eurooppa-instituutin asema toimielinten historiallisten arkistojen hoitajana. Se tarjoaa kunnollisen oikeusperustan ja rahoituspohjan EU:n ja yliopistollisen Eurooppa-instituutin kumppanuudelle."

5. Ehdotuksella ei myöskään muuteta voimassa olevia sääntöjä ja menettelyjä, joiden mukaan EU:n toimielimet ja laitokset avaavat historialliset arkistonsa yleisölle 30 vuoden kuluttua. Ehdotus ei vaikuta historiallisten arkistojen omistukseen, vaan ne säilyvät toimielinten/laitosten omistuksessa. Lyhyesti sanottuna: ehdotuksessa on vain joitakin täsmäntäviä muutoksia arkistoasetukseen sen sijaan, että siinä esitettäisiin laajaa, perusteellista uudistusta.

1.3 Merkitys tietosuojan kannalta; Euroopan tietosuojavaltuutetun tavoitteet

6. Euroopan toimielimet ja laitokset käsittelevät tehtäviensä suorittamista varten suuria määriä tietoja, myös henkilötietoja. Jotkin käsitellyistä henkilötiedoista saattavat olla tietosuojan näkökulmasta erityisen arkaluonteisia⁽³⁾ ja/tai ne on voitu luovuttaa toimielimille tai laitoksille luottamuksellisesti olettamatta, että ne jonakin päivänä julkaistaisiin. Tällaisia ovat esimerkiksi työntekijöiden terveydentilaa tai työsuhteasioita käsittelevien tiedostojen sisältämät henkilötiedot tai kurinpito- ja häirintämenettelyjen, sisäisten tarkastusten, erilaisten valitusten tai vetoomusten sekä kauppaa, kilpailua, petostentorjuntaa ja muita asioita koskevien tutkintojen yhteydessä käsitellyt henkilötiedot.

⁽¹⁾ COM(2012) 456 final.

⁽²⁾ Neuvoston asetukset (EEC, Euratom) N:o 354/83 (EYVL L 43, 15.2.1983, s. 1).

⁽³⁾ Esimerkiksi asetuksen (EY) N:o 45/2001 10 artiklassa tarkoitettujen "erityiset tietoryhmät".

7. Osa näistä henkilötiedoista, esimerkiksi jotkin niistä, joihin liittyy ensi näkemältä suurimmat riskit asianosaisille, tuhotaan tietyn ajan jälkeen, kun niitä ei enää käytetä alkuperäisiin tarkoituksiin, joihin ne on kerätty (tai muista vastaavista "hallinnollisista" syistä).

8. Merkittävää osaa Euroopan toimielinten ja laitosten hallussa olevista asiakirjoista ja niihin mahdollisesti sisältyviä henkilötietoja ei kuitenkaan tuhota, vaan ne siirretään lopulta Euroopan unionin historiallisiin arkistoihin ja saatetaan julkisesti saataville historiallisiin, tilastollisiin ja tieteellisiin tarkoituksiin ⁽¹⁾.

9. On tärkeää, että Euroopan toimielimillä ja laitoksilla on selkeät toimintalinjat, joissa määritellään, mitkä henkilötiedot on tallennettava historiallisiin arkistoihin ja mitkä ei, ja miten henkilötiedot, jotka säilytetään ja saatetaan yleisön saataville historiallisten arkistojen kautta, suojataan. Näillä toimintalinjoilla on varmistettava asianosaisten yksityisyyden ja henkilötietojen suoja ja saatettava tasapainoon nämä perusoikeudet, oikeus tutustua asiakirjoihin ja historialliseen tutkimukseen liittyvät oikeudet edut.

10. Vaikka monissa Euroopan toimielimissä ja laitoksissa on nykyään toimintalinjat asiakirjojen hallintaa, tietojen säilyttämistä ja arkistointia varten (ks. esimerkiksi komission julkaisema sisäinen hallintoasiakirja Common Conservation List (tietojen säilyttämistä koskeva yhteinen luettelo, CCL ⁽²⁾), näissä toimintalinjoissa annetaan vain vähän ohjeita tietosuojasta. CCL:ää ja sen kaltaisia asiakirjoja tulisi kehittää tai täydentää yksityiskohtaisemmilla ja tarkemmin kohdennetuilla tietosuojaa koskevilla ohjeilla.

11. On myös syytä tuoda esiin, että nykyiset toimintalinjat sisältyvät sisäisiin asiakirjoihin sen sijaan, että ne olisi vahvistettu neuvoston ja parlamentin antamassa säädöksessä. Arkistoasetuksessakin vain viitataan lyhyesti 2 artiklan 1 kohdassa asiakirjoihin, joihin sovelletaan "asetuksen (EY) N:o 1049/2001 (1) 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua poikkeusta, joka koskee yksityiselämää ja yksilön koskemattomuutta" ⁽³⁾, mutta siinä ei määritellä, mitä henkilötietoja voidaan siirtää historiallisiin arkistoihin ja siten viime kädessä saattaa yleisön nähtäville.

12. Mainittua asetuksen (EY) N:o 1049/2001 4 artiklan 1 kohdan b alakohtaa taas on tulkittava sovellettavaa tietosuojalainsäädäntöä vasten, kuten asetusta (EY) N:o 45/2001 vasten, ja Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti. Päätös siitä, mitkä henkilötiedot voidaan sijoittaa historialliseen arkistoon, edellyttää näin ollen monimutkaista tapauskohtaista analyysia.

13. Sekä direktiiviä 95/46/EY ⁽⁴⁾ että asetusta (EY) N:o 1049/2001 ollaan parhaillaan tarkistamassa, ja myös asetus (EY) N:o 45/2001 on tarkoitus tarkistaa aikanaan. Vaikka näiden lainsäädännöllisten muutosten toivotaan tuovan selkeyttä, niiden yleisluonteisuuden takia on epätodennäköistä, että ne tarjoaisivat Euroopan toimielimille ja laitoksille riittävästi tarkkoja ohjeita arkistointikäytäntöihin. Itse arkistoasetukseen komission on ehdottanut vain vähän tarkistuksia, eivätkä ne vaikuta 2 artiklan 1 kohtaan tai muihin olennaisiin säännöksiin.

14. Euroopan tietosuojavaltuutettu ehdottaa tässä lausunnossa muutamaa kohdennettua muutosta, jotka voidaan toteuttaa arkistoasetuksen meneillään olevan rajoitetun tarkistuksen yhteydessä. Lisäksi hän korostaa tarvetta hyväksyä erityistoimenpiteitä, mukaan lukien asianmukaiset täytäntöönpanosäännöt, sen varmistamiseksi, että tietosuojaan liittyvät huolenaiheet otetaan todella huomioon säilytettäessä oikeutetusti tietoja historiallisiin tarkoituksiin.

⁽¹⁾ Arkistoasetuksen 1 artiklan 2 kohdassa määritellään sekä (EU:n toimielinten ja laitosten) arkistot että historialliset arkistot. Arkistot ovat määritelmän mukaan "missä muodossa ja millä välineillä tahansa tallennettuja kaikenlaisia asiakirjoja, jotka jokin toimielin, joku sen edustaja tai joku sen työntekijä tehtäviään hoitaessaan on antanut tai saanut ja jotka koskevat (EU:n) toimintaa". Historiallisilla arkistoilla taas tarkoitetaan määritelmän mukaan "(toimielinten) arkiston sitä osaa, joka on – valittu pysyvää säilytystä varten" ja jotka "– viimeistään 15 vuoden kuluttua niiden antamisesta" "lajitellaan ja säilytettävät asiakirjat erotellaan niistä, joilla ei ole enää hallinnollista tai historiallista merkitystä".

⁽²⁾ SEC(2007) 970, hyväksytty 4. heinäkuuta 2007, parhaillaan tarkistettavana. Ks. myös 7 päivänä toukokuuta 2007 julkaistu Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto CCL:n luonnoksesta osoitteessa http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Supervision/Adminmeasures/2007/07-05-07_commentaires_liste_conservation_EN.pdf

⁽³⁾ EYVL L 145, 31.5.2001, s. 43.

⁽⁴⁾ Ks. komission ehdotus asetukseksi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (COM(2012) 11 final). Ks. myös 7 päivänä maaliskuuta 2012 julkaistu Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto tietosuojalainsäädännön uudistamista koskevasta paketista, joka on saatavilla osoitteessa http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/edps/Consultation/Reform_package?sessionid=46ACCFDB9005EB950DF9C7D58BDE5377

15. Jaksossa 2 selitetään tilanteen taustaa käymällä lyhyesti läpi joitakin yleisiä tietosuojakysymyksiä ja nykyisiä suuntauksia, jotka liittyvät EU:n historiallisten arkistojen avaamiseen ja digitointiin, muuttamiseen nimettömään muotoon ja takaisin sekä komission avointa dataa koskeviin aloitteisiin.

10. Päätelmät

65. Euroopan tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen siihen, että ehdotuksessa käsitellään tietosuojakysymyksiä, jotka liittyvät erityisesti seuraaviin:

- sovellettavaa lainsäädäntöä koskevat säännökset,
- valvontaviranomaisen määrittely,
- yliopistollisen Eurooppa-instituutin nimeäminen tietojen käsittelijäksi, ja
- tarve hyväksyä täytäntöönpanosäännöt tietosuojaan liittyvien näkökohtien käsittelemiseksi käytännössä.

66. Jäljellä olevien tietosuojakysymysten käsittelemiseksi Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee, että ehdotetussa arkistoasetuksen muutoksessa:

- täsmennetään täytäntöönpanosääntöjen päätavoitteet ja vähimmäissisältö sekä niiden antamisen menettely, mukaan lukien hallintorakenne, jolla varmistetaan yhdenmukainen ja koordinoitu lähestymistapa, selkeä täytäntöönpanosääntöjen antamisen aikataulu ja Euroopan tietosuojavaltuutetun kuuleminen,
- selvennetään historiallisissa arkistoissa säilytettävien henkilötietojen turvaamiseen sovellettavat säännöt,
- vahvistetaan suojatoimia yliopistollisen Eurooppa-instituutin yksityisiä arkistoja varten,
- esitetään ainakin joitakin vähimmäisselvennyksiä arkistoasetuksen 2 artiklan yksityiselämää koskevasta poikkeuksesta.

Tehty Brysselissä 10 päivänä lokakuuta 2012.

Peter HUSTINX
Euroopan tietosuojavaltuutettu
